

■ ДИСКУСІЇ

УДК: 378:334: 811.11

**ДІЛОВІ ІМІТАЦІЙНО-РОЛЬОВІ
ІГРИ НА ЗАНЯТТЯХ ІНОЗЕМНОЇ
МОВИ В ПРОФЕСІЙНІЙ
ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ
ЕКОНОМІСТІВ ©**

Р.А. КРАВЕЦЬ,
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри
української та іноземних мов,
Вінницький національний
аграрний університет
(Вінниця)

У статті висвітлено питання впровадження ділових імітаційно-рольових ігор на заняттях іноземної мови під час професійної підготовки студентів економічних закладів вищої освіти. Розглянуто аспекти формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами іноземної мови. Відзначено, що потенціал іноземної мови не використовується повною мірою, оскільки викладання цієї дисципліни недостатньо корелюється з економічними дисциплінами. Описано наявний досвід викладання курсу англійської мови на немовних факультетах. Проаналізовано переваги інноваційного навчання, яке спрямоване на задоволення професійно-освітніх потреб студентів-економістів, розвиток асоціативності мислення, креативності, аналітичності мислення, ініціативності, лідерства, відповідальності, комунікабельності, соціальної активності. Розкрито сутність ділової імітаційно-рольової гри як інтерактивного методу навчання, її головну мету та завдання. Представлено етапи реалізації ділових імітаційно-рольових ігор у навчально-виховному процесі ЗВО. Охарактеризовано специфіку групових і фронтальних форм організації професійної підготовки майбутніх економістів на заняттях іноземної мови під час співнавчання, побудованого на діалогічній основі. Детерміновано правила ведення дискусії. Проаналізовано функції та місце рольової гри у формуванні професійної компетентності майбутніх економістів на заняттях з іноземної мови. Визначено основні педагогічні принципи і правила проведення ділових імітаційно-рольових ігор. Доведено, що успішне опанування іноземною мовою є вагомим фактором досягнення високих фахових результатів майбутніми економістами.

Ключові слова: інтерактивні методи навчання, ділова гра, педагогічний процес, майбутні економісти, професійна підготовка, іноземна мова, економічні компетенції.

Літ. 15.

Постановка проблеми. Інтенсифікація міжнародних економічних і політичних відносин, інтернаціоналізація світового господарства, глобалізація, усвідомлення спільності міжнародних проблем і потреби їхнього вирішення висувають переговори на перше місце як невід'ємну форму взаємодії держав.

Розширення дипломатичних контактів України й активна участь у діяльності провідних міжнародних організацій спонукає заклади вищої освіти до вдосконалення іншомовної підготовки майбутніх економістів, що передбачає формування у них готовності до міжнародного співробітництва. Відтак володіння іноземною мовою є істотним компонентом професійної діяльності майбутнього економіста, що своєю чергою значно підвищує роль дисципліни “Іноземна мова професійного спрямування” у ЗВО. Звідси випливає, що цілями навчання іноземної мови на освітньому ступені “Бакалавр” за спеціальністю “Економіка” виступає використання іноземної мови в міжособистісному спілкуванні та професійній діяльності, володіння навичками аргументації, ведення дискусії.

Знання іноземної мови підвищує конкурентоспроможність економістів на ринку праці, сприяє їхній міжнародній мобільності. Компетентний, конкурентоспроможний випускник ЗВО повинен володіти на високому рівні іноземною мовою та вміти використовувати інформаційні технології. Опанування іноземною мовою на належному рівні уможливить повноцінне включення майбутнього економіста в конструктивну міжкультурну комунікацію з урахуванням різних соціально і професійно детермінованих ситуацій [1].

Нині професійна діяльність економіста в умовах інтеграції нашої держави у єдиний європейський освітній, економічний та соціокультурний простір вимагає від нього практичного оволодіння іноземною мовою для реалізації такого аспекту професійної діяльності, як встановлення і підтримка контактів із зарубіжними фірмами та підприємствами. Вагома роль у цьому процесі відводиться закладам вищої освіти, які здійснюють фахову підготовку майбутніх економістів та розробляють ефективні методологічні підходи, дидактичні принципи і педагогічні технології [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій з питань професійної підготовки економістів вказує на те, що потенціал іноземної мови не використовується повною мірою, оскільки відсутнє належне навчально-методичне забезпечення цілеспрямованого розвитку професійної компетентності майбутніх економістів засобами навчання іншомовного мовлення. Науковці зазначають, що, незважаючи на тенденцію професіоналізації викладання іноземної мови у ЗВО, навчання цієї дисципліни здебільшого здійснюють роздільно, тобто на заняттях іноземної мови студент не отримує цілісного уявлення про зміст майбутньої професійної діяльності, а лише фрагментарне. На відсутності цілеспрямованої інтеграції дисциплін економічного профілю та іноземної мови у професійній підготовці сучасного економіста акцентують увагу К. Вишневська [1], Л. Гавтуренко [2], А. Гарник, О. Дакалюк, О. Карпова [3], О. Курок [4], К. Матвєєва [5], І. Орицин [6], Н. Перевознюк [7], О. Цубова [6], О. Яковенко [8] та ін.

Аналіз наукових досліджень, присвячених питанням використання ділових імітаційно-рольових ігор у професійній підготовці до іншомовного спілкування (Г. Коберник [9], І. Лобачук [10], О. Пасічник [11], О. Пишко [12], Н. Побірченко [9], О. Пометун [9], С. Цимбал [13], А. Циркаль [14]) засвідчив, що такі інтерактивні методи навчання мають великий потенціал для засвоєння іншомовного лексико-граматичного матеріалу та розвитку професійної компетентності майбутніх економістів. Незважаючи на значний інтерес науковців до цієї проблеми, досі залишається невирішеним питання розробки технології активного навчання іноземної мови та місця ділових імітаційно-рольових ігор під час іншомовної професійної підготовки майбутніх економістів.

Формулювання цілей статті. Метою статті є розкриття сутності ділової імітаційно-рольової гри як інтерактивного методу навчання, висвітлення особливостей упровадження ділових імітаційно-рольових ігор на заняттях іноземної мови під час професійної підготовки майбутніх економістів у закладах вищої освіти, виокремлення етапів реалізації ділових імітаційно-рольових ігор у навчально-виховному процесі ЗВО, визначення основних педагогічних принципів і правил їх проведення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перехід до ринкової економіки значно загострив проблему готовності випускників до ефективної професійної діяльності. Соціально-економічні зміни в країні призвели до виникнення якісно нових вимог до економістів. У динамічних умовах, які відбуваються сьогодні, сучасний економіст має володіти здатністю працювати в кризових ситуаціях, грамотно аналізувати економічні процеси, знаходити ефективні рішення поставлених перед ним завдань, творчо підходити до їх розв'язання. Вагому роль у цих процесах відіграють також зміна місця роботи або кар'єрний ріст, які часто змушують економістів змінювати вид діяльності. У зв'язку з цим, щоб процес адаптування майбутніх економістів був найбільш ефективним, їм важливо бути не лише професійно підготовленими, а й володіти економічним мисленням і високим рівнем сформованості професійно значущих якостей. Формування професійних якостей в економічному ЗВО відбувається під час вивчення не тільки професійних, а й загальноосвітніх дисциплін, таких як історія, політологія, філософія, іноземна мова та інших. До якостей, які забезпечують успішне виконання професійних обов'язків у сфері економіки можна віднести асоціативність мислення, креативність, аналітичність мислення, ініціативність, лідерство, відповідальність, комунікабельність, соціальну активність.

Водночас зміни, які відбуваються в українському суспільстві в контексті євроінтеграції, торкнулися не тільки професійної діяльності економістів, але й істотно вплинули на процес їхньої підготовки. Професійна діяльність економіста в таких умовах зорієнтована на світовий ринок товарів і послуг, що своєю чергою вимагає від випускника володіння іноземною мовою на високому рівні. У зв'язку з цим метою навчання іноземної мови у ЗВО є практичне оволодіння навичками іншомовного спілкування для реалізації такого аспекту професійної діяльності, як налагодження контактів із зарубіжними фірмами й підприємствами [3]. Отож, актуальними завданнями виступають розвиток базових навичок та вмінь іншомовного спілкування і засвоєння знань з *фонетики* (специфіка артикуляції звуків, інтонації, акцентуації та ритму нейтрального мовлення в англійській мові; особливості певного стилю мовлення, характерні для сфери професійної комунікації; читання транскрипції); *лексикології* (поняття диференціації лексики за сферами застосування (побутова, офіційна, загальнонаукова, термінологічна тощо); поняття про синтаксичні (вільні) словосполучення та стійкі (фразеологічні) словосполучення, фразеологічні одиниці, поняття про основні способи словотворення); *граматики* (граматичні навички, які надають комунікації чіткості, логічності, послідовності та не спотворюють сенсу під час письмового й усного спілкування, основні граматичні явища, характерні для професійного мовлення); *країнознавства і міжкультурної комунікації*.

Згідно з тимчасовою навчальною програмою “Іноземна мова” для вищих навчальних аграрних закладів (2015 р.) [14], розробленою у Вінницькому національному аграрному університеті, результатом вивчення цієї дисципліни на

економічних факультетах і на факультеті менеджменту та права (спеціальності: “Облік і оподаткування”, “Фінанси, банківська справа та страхування”, “Економіка”, “Підприємництво, торгівля та біржова діяльність” “Менеджмент”, “Публічне управління та адміністрування”) є оволодіння майбутніми економістами іноземною мовою як засобом усної та письмової комунікації та вміння використовувати її для отримання і повідомлення інформації як в побутовій сфері, так і в професійній діяльності. Майбутні економісти повинні вміти брати участь у діалозі / бесіді за змістом прочитаного або прослуханого тексту; повідомити інформацію країнознавчого, соціокультурного і загальноекономічного характеру; володіти мовним етикетом повсякденного спілкування (знайомство, вираження прохання, згоди, незгоди, висловлення власної думки щодо отриманої інформації тощо); знати культуру і традиції країни, мову якої вивчають.

Під час говоріння економіст має продемонструвати навички діалогічного й монологічного мовлення з використанням найпоширеніших лексико-граматичних засобів в комунікативних ситуаціях неофіційного й офіційного спілкування. Іншим критерієм опанування іноземною мовою майбутніми економістами виступає аудіювання, що передбачає набуття навичок розуміння іноземної мови в різних ситуаціях повсякденного і ділового спілкування. У читанні аутентичних текстів майбутні економісти опановують навички різних видів читання (пізнавальне, ознайомлювальне, пошукове) з різними цілями країнознавчої та загальноекономічної літератури; вміння фіксувати інформацію, отриману під час читання (складання планів, тез, анотацій, рефератів). Своєю чергою, письмо ставить перед майбутніми економістами завдання реалізовувати такі комунікативні наміри, як запит про відомості / дані, інформування, висловлення прохання, згоди, відмови, вибачення, подяки) [4; 5; 6; 7].

З метою підвищення ефективності викладання іноземної мови на етапі університетської підготовки, можна говорити про необхідність варіативного застосування різноманітних методів навчання. Під методом розуміємо спосіб або сукупність прийомів діяльності для досягнення окресленої мети – формування професійно значущих якостей майбутніх економістів і розвиток економічного мислення. У варіативності вбачаємо застосування або поєднання таких методів навчання, які необхідні для формування певної професійно значущої якості. Водночас усі методи навчання, на нашу думку, слід добирати з урахуванням особистісно-зорієнтованого та діяльнісного підходів, тобто орієнтуватися на активну взаємодію студентів і викладачів, зважаючи на їхні особистісні особливості. За варіативного використання різноманітних методів можна пробуджувати в майбутніх економістах певний емоційний настрій і стимулювати у них бажання брати участь у спільній творчій діяльності. Зміст розроблених навчальних ситуацій відображає специфіку професійної діяльності економістів.

Формування умінь і навичок говоріння відбувається на основі професійно-орієнтованої лексики з варіативним використанням різних методів навчання, проте важливу роль у цьому процесі відіграють саме інтерактивні методи, що дозволяють імітувати умови майбутньої професійної діяльності та іншомовне соціокультурне середовище [8].

Інтерактивна навчальна діяльність на заняттях з іноземної мови в системі професійної підготовки майбутніх економістів передбачає організацію та розвиток діалогового спілкування, яке сприяє взаєморозумінню, взаємодії, спільному

розв'язанню загальних, але значимих для кожного суб'єкта навчання завдань. Використання інтерактивних методів виключає домінування однієї людини та однієї думки над іншими. В ході інтерактивного навчання студенти вчаться мислити критично, вирішувати складні проблеми на основі аналізу обставин і відповідної інформації, зважувати альтернативні думки, приймати продумані рішення, брати участь у дискусіях, спілкуватися з іншими людьми іноземною мовою, що позитивно позначається на формуванні у майбутніх економістів професійно значущих якостей.

З викладеного вище випливає декілька особливостей інтерактивних методів навчання:

- 1) визнання того, що спілкування – найважливіша життєва потреба, яка повністю поширюється на навчальний процес;
- 2) створення рівних можливостей для всіх учасників педагогічного процесу;
- 3) поетапна соціально-психологічна підготовка групи до продуктивного спілкування, участі майбутніх економістів у діалозі, що своєю чергою вимагає вміння не тільки слухати, а й чути, не тільки говорити, а й бути зрозумілим.
- 4) уміння працювати в групі для ухвалення спільних рішень [15].

Сучасна педагогічна та методична література дає уявлення про низку методів навчання: “коло ідей”, “акваріум”, “два – чотири – усі разом”, “ротаційні трійки”, “мікрофон”, “мозковий штурм”, “ажурна пилка”, “навчаючи – учусь”, “незакінчені речення”, “дерево рішень”, імітаційні ігри, рольова гра, “мозаїка”, “судове слухання”, “громадські слухання”, “займи позицію”, “шкала думок”, дискусія, “зміни позицію”, оцінювальна дискусія, дебати тощо. Однак у рамках ігрових методів навчання важливо розмежовувати такі поняття, як організаційно-діяльнісні, ділові та рольові ігри. Організаційно-діяльнісні ігри орієнтовані насамперед на отримання конкретного результату обговорення проблеми. На їх основі можна змодельовати концепцію розвитку фірми, розробку інвестиційного проекту, написати статут фірми тощо. Застосування рольових ігор на заняттях з іноземної мови дозволяє відпрацьовувати навички поведінки майбутніх економістів у певних ситуаціях. З цією метою моделюють складну конфліктну ситуацію, в ході розігрування й обговорення якої важливим моментом є процес взаємодії учасників [9; 12].

Ділова гра – це синтез методу аналізу конкретних ситуацій та рольових ігор. Від інших методів навчання вона відрізняється тим, що в основі ділової гри може бути модель фірми або економіки країни, її окремі елементи. Рішення, що ухвалюються учасниками гри на основі вихідної інформації, впливають на об'єкт управління, змінюючи його початковий стан. Ділова гра є формою відтворення предметного та соціального змісту професійної діяльності, моделювання відносин, характерних для конкретної економічної спеціальності. Вона дозволяє змодельовати найбільш адекватні, в порівнянні з традиційними методами навчання, умови формування особистості майбутнього економіста і його професійно значущих якостей [10]. У діловій грі реалізуються такі педагогічні принципи:

- 1) принцип науковості;
- 2) принцип свідомості та активності в навчанні;
- 3) принцип зв'язку навчання з життям;
- 4) принцип професійної спрямованості;
- 5) натуралістичне відтворення конкретних умов майбутньої професійної діяльності економіста;
- 6) принцип ігрового моделювання змісту і форм професійної діяльності;

- 7) принцип полікультурності та полікультурної толерантності;
- 8) принцип спільної діяльності та діалогічного спілкування;
- 9) плановий характер, наявність заздалегідь визначеного загального сценарію;
- 10) принципу автентичності навчальних матеріалів;
- 11) принципу проблемності змісту імітаційної моделі та процесу її розгортання в ігровій діяльності;
- 12) принцип новизни [13].

Ділова гра дозволяє активізувати творчий потенціал майбутнього економіста й розглянути те, що виходить за рамки раніше засвоєних знань, цілісно сприймати низку взаємопов'язаних проблем, гнучко діяти у діловому іншомовному спілкуванні, інтуїтивно заповнювати прогалини в знаннях. Предметом гри є діяльність її учасників, організована у специфічній формі, яка замінює процес реальної професійної діяльності. Його конкретизують, виходячи із стандарту вищої освіти України, де окреслено освітньо-кваліфікаційні вимоги до економістів [11]. На основі цього формується перелік процесів або явищ для відтворення у діловій грі. Отже, предмет гри являє собою відтворення в освітньому процесі значущих моментів професійної діяльності економістів, управління умовами взаємин між учасниками гри.

Цілі та завдання ділової гри реалізуються в діях її учасників під час виконання ними своїх функціональних обов'язків. При визначенні конкретних цілей гри враховують навчальні завдання, особливості професійної діяльності економістів, рольову структуру їхньої діяльності та спілкування, типові професійні дії. Крім того, правила гри обумовлюють норми поведінки її учасників. Базовим елементом ігрової процедури є сценарій, описаний у словесній або графічній формі предметний зміст, виражений у характері та послідовності дій суб'єктів педагогічного процесу (гравців і ведучого).

Система оцінювання є також невід'ємним складником ігрової методики. З одного боку, вона повинна забезпечувати контроль якості ухвалених рішень із позиції норм і вимог професійної діяльності, а з іншого – сприяти розгортанню ігрового плану навчальної діяльності. Така система виконує функцію не лише контролю над діяльністю студентів з боку викладача, а й самоконтролю, забезпечення формування ігрової, пізнавальної та професійної мотивації їхньої діяльності.

Мета гри визначає її основний зміст, пов'язаний із формуванням професійно значущих якостей і економічного мислення студентів. Відтак проблемні ситуації ділових і рольових ігор для підвищення мотивації вивчення відображають специфічні моменти економічної діяльності. На нашу думку, їх необхідно організовувати під час вивчення професійних і загальноосвітніх дисциплін. За цих обставин зміст ділової гри співвідноситься з конкретними навчальними цілями, особливостями ситуації, яку моделюємо, професійною підготовкою майбутніх економістів, ступенем включення гри у педагогічний процес. Все це дозволяє визначити умови економічної діяльності, які будуть змодельовані у грі, зміст навчального матеріалу і характер завдань.

Звідси впливає, що ділові імітаційно-рольові ігри ґрунтуються на моделюванні ситуацій, наближених до реальних умов професійної діяльності, на обов'язковій спільній діяльності учасників гри й свого роду змагальному характері дискусії. Виходячи з цього, розробка ділової гри охоплює такі етапи:

- 1) визначення аспектів професійної діяльності економістів, які беруть участь у моделюванні ігрової ситуації;

- 2) постановка проблемної ситуації та навчальної мети гри;
- 3) виокремлення основних етапів ділової гри, типових проблемних ситуацій, основних факторів, які зумовлюють її характер і динаміку;
- 4) окреслення навчальних цілей (вироблення підходів до вирішення проблемної ситуації або пошук конкретних шляхів подолання проблем), визначення характеру взаємодії майбутніх економістів в рамках їхніх ролей;
- 5) підготовка сценарію та визначення правил гри;
- 6) розробка критеріїв оцінки результативності гри й аналіз початкової діяльності;
- 7) складання інструкцій для організатора гри, арбітрів, суддів і гравців; розроблення відповідних загальних й індивідуальних робочих матеріалів [14].

Ключовим моментом у моделюванні ділової гри є підготовка сценарію. Сценарій є свого роду системою дій учасників ділової гри, їхньої взаємодії і розподілу ролей. До головних правил проведення рольових ігор відносимо:

- 1) майбутнього економіста потрібно занурювати в ситуацію, яка може виникнути в економічній діяльності, наприклад, засідання ради директорів, ділові переговори, конференція тощо;

- 2) учасникам гри необхідно адаптуватися до ролей. В одних випадках вони можуть грати самих себе, в інших їм доведеться взяти на себе уявну роль;

- 3) учасникам рольової гри необхідно вести себе так, немов це відбувається в реальному житті. Їхня поведінка має відповідати їхній ролі.

Перед безпосереднім проведенням ділової імітаційно-рольової гри майбутні економісти отримують організаційно-мотиваційні завдання, які дозволяють їм заздалегідь підготуватися до неї. Ці завдання уміщують такі компоненти:

- 1) опис вихідних даних ділової гри (відомості, що дають можливість учасникам гри увійти в ситуацію та ухвалити правильні рішення відповідно до своїх ролей);

- 2) організаційні вказівки (перелік ролей, інструкції щодо характеру діяльності);

- 3) умови проведення гри, максимальна відповідність умов заданій ситуації (наприклад, необхідно розмістити столи у такий спосіб, щоб директор сидів на чолі групи фахівців, а клієнт – напроти менеджера тощо).

На завершальному етапі ділової гри педагог здійснює аналіз її результатів. У процесі обговорення її ходу і результатів викладач може дати оцінку міркувань учасників гри, водночас аналізується поведінка й робота кожного студента, його доведення та спосіб викладу матеріалу. Наприкінці аналізу ділової гри викладач дає розгорнуту підсумкову оцінку участі в грі кожного студента, пояснює значення гри для їхньої майбутньої професійної діяльності.

Висновки. Сучасна система вищої освіти потребує нових методів навчання, які уможливають виховання активної, підготовленої до інноваційної діяльності особистості. Серед них вагома роль відводиться діловим імітаційно-рольовим іграм. Їхня специфіка у цій галузі полягає в тому, що майбутні економісти водночас на високому рівні мають опанувати іншомовні та інженерні компетенції для того, щоб успішно реалізуватись у статусі економіста-новатора. До того ж, беручи участь у діловій імітаційно-рольовій грі, майбутні економісти набувають досвід організації власної економічної діяльності в цьому форматі, адже ділова гра стає свого роду моделлю, яка позитивно позначається на формуванні інноваційної культури економіста.

Аналіз потенціалу ділових імітаційно-рольових ігор як різновиду інтерактивних методів навчання на практичних заняттях іноземної мови показав, що майбутні економісти, моделюючи певну роль, можуть досить успішно долати комунікативні бар'єри і труднощі, пов'язані з висловленням власних думок іноземною мовою. Незважаючи на наявність певних мовних помилок, спілкування завжди носить живий і невимушений характер, що ще раз підтверджує значимість іноземної мови в процесі професійної підготовки економістів, а також дає додаткові можливості для формування комунікабельності, креативності та самостійності мислення студентів у ЗВО.

Отже, з огляду на викладене вище, напрошується висновок, що професійна підготовка майбутніх економістів у процесі вивчення іноземної мови відбувається найбільш ефективно за варіативного використання інтерактивних методів навчання.

Подальші дослідження спрямуємо на розробку інноваційної педагогічної технології та методологічних підходів щодо створення ігрових ситуацій як сценарної основи ділової імітаційно-рольової гри. Очікується, що результати дослідження сприятимуть удосконаленню професійної підготовки майбутніх економістів на заняттях іноземної мови в закладах вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Вишневська К. Контекстне навчання іноземної мови як чинник успішності формування професійної компетентності майбутніх фахівців економічного профілю / К. Вишневська // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2013. – № 8 (2). – С. 143-151.
2. Гавтуренко Л.А. Формування готовності до професійної діяльності майбутнього економіста / Л.А. Гавтуренко // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2013. – №6. – С. 53-62.
3. Карпова О.О. Формування іншомовної професійної комунікативної компетенції у майбутніх економістів / О.О. Карпова // Міжкультурна комунікація в європейському мовному вимірі: матер. наук.-практ. інтернет-конф. (12–15 травня 2015 р.). – Чернівці: Технодрук, 2015. – С. 112-116.
4. Курок О.О. Формування професійної компетентності майбутніх економістів / О.О. Курок // Молодий вчений. – 2017. – № 3 (43). – С. 776-779.
5. Матвеева К.С. Педагогічні умови підготовки майбутніх економістів до міжнародної професійної діяльності засобами іноземної мови / К.С. Матвеева // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. – Сер.: Педагогічні науки. – 2015. – Вип. 1. – С. 151-155.
6. Орицин І.С. Навчання студентів-економістів англійському діалогічному мовленню / І.С. Орицин, О.Л. Цубова // Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2013. – № 767. – С. 389-393.
7. Перевознюк Н.М. Формування іншомовного ділового спілкування у майбутніх економістів у процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Перевознюк Наталія Миколаївна. – Херсон, 2016. – 348 с.
8. Яковенко О.І. Формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі практичної підготовки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Яковенко Олена Іванівна. – Київ, 2015. – 329 с.
9. Пометун О.І. Інтерактивні технології: теорія та методика / О.І. Пометун, Н.С. Побірченко, Г.І. Коберник. – К.: АПН, 2008. – 94 с.

10. Лобачук І.М. Ділова гра як ефективний засіб навчання студентів нелінгвістичних ВНЗ іноземної мови / І.М. Лобачук // Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. – Серія: Педагогічні та історичні науки. – 2014. – Вип. 118. – С. 149-155.

11. Пасічник О.О. Особливості використання ділових ігор на заняттях з іноземної мови у ВНЗ / О.О. Пасічник // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – Серія: Педагогіка, соціальна робота. – 2014. – Вип. 30. – С. 125-127.

12. Пишко О.Л. Інтерактивні методи навчання як спосіб розвитку творчих здібностей учнів на уроках історії та правознавства / О.Л. Пишко // Народна освіта. – 2014. – №1(22). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://narodnaosvita.kiev.ua>.

13. Цимбал С.В. Рольова гра на заняттях англійської мови як елемент комунікативного підходу до вивчення іноземної мови / С.В. Цимбал // Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти. – 2015. – №2. – С. 41-48.

14. Тимчасова навчальна програма “Іноземна мова” для вищих навчальних аграрних закладів / О.С. Матієнко, Н.М. Тимошук, Л.І. Довгань, О.О. Дакалюк. – Вінниця: ВНАУ, 2015. – 18 с.

15. Кравець Р. Впровадження інтерактивних методів навчання у полікультурній освіті майбутніх фахівців аграрної галузі на заняттях іноземної мови / Р. Кравець // Людинознавчі студії: зб. наук. праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – Сер.: Педагогіка. – 2017. – № 4/36. – С. 135-145.

Список використаних джерел у транслітерації / References

1. Vyshnevskaya, K. (2013). Kontekstne navchannia inozemnoii movy yak chynnyk uspishnosti formuvannia profesiinoii kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv ekonomichnoho profilu [Contextual foreign language teaching as a factor of successful forming the professional competence of future specialists of the economic profile]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia – Problems of training a modern teacher*, 8 (2), 143–151 [in Ukrainian].

2. Havturenko, L.A. (2013). Formuvannia hotovnosti do profesiinoii diialnosti maibutnoho ekonomista [Forming a future economist's readiness for the professional activity]. *Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia – Information technologies and educational mean*, 6, 53–62 [in Ukrainian].

3. Karpova, O.O. (2015). Formuvannia inshomovnoii profesiinoii komunikativnoii kompetentsii u maibutnikh ekonomistiv [Forming future economists' foreign language professional communicative competence]. *Mizhkulturna komunikatsiia v yevropeiskomu movnomu vymiri: mater. nauk.-prakt. internet-konf. – Intercultural Communication in the European Language Dimension: mater. scient.-pract. internet-conf.* (pp. 112–116). Chernivtsi: Tekhnodruk [in Ukrainian].

4. Kurok, O.O. (2017). Formuvannia profesiinoii kompetentnosti maibutnikh ekonomistiv [Forming future economists' professional competence]. *Molodyi vchenyi – Young scientist*, 3 (43), 776–779 [in Ukrainian].

5. Matvieieva, K.S. (2015). Pedagogichni umovy pidhotovky maibutnikh ekonomistiv do mizhnarodnoii profesiinoii diialnosti zasobamy inozemnoii movy [Pedagogical conditions of training future economists for international professional activities by a foreign language's means]. *Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnoho pedagogichnoho universytetu – Scientific notes of Berdiansk State Pedagogical University*, 1, 151–155 [in Ukrainian].

6. Oryshchyn, I.S. (2013). Navchannia studentiv-ekonomistiv anhliiskomu dialohichnomu movlenniu [Teaching students-economists English dialogue speech]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnika". Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku – Bulletin of National University "Lviv Polytechnic". Management and Entrepreneurship in Ukraine: stages of establishment and development*, 767, 389–393 [in Ukrainian].

7. Perevozniuk, N.M. (2016). Formuvannia inshomovnoho dilovoho spilkuvannia u maibutnikh ekonomistiv u protsesi vyvchennia profesiino-orientovanykh dystsyplin [Forming future economists' business foreign-language communication in the process of studying professionally-oriented disciplines]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kherson [in Ukrainian].

8. Yakovenko, O.I. (2015). Formuvannia profesiinoii kompetentnosti maibutnikh ekonomistiv u protsesi praktychnoi pidhotovky [Forming future economists' professional competence in the process of practical training]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

9. Pometun, O.I., Pobirchenko, N.S., & Kobernyk, H.I. (2008). *Interaktyvni tekhnologii: teoriia ta metodyka [Interactive Technologies: theory and methodology]*. Kyiv: APN [in Ukrainian].

10. Lobachuk, I.M. (2014). Dilova hra yak efektyvnyi zasib navchannia studentiv nelinhvistychnykh VNZ inozemnoii movy [Business game as an effective means of foreign language teaching non-linguistic HEIs' students]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. M.P. Drahomanova – Scientific notes of the National Pedagogical University named after M.P. Drahomanov*, 118, 149–155 [in Ukrainian].

11. Pasichnyk, O.O. (2014). Osoblyvosti vykorystannia dilovykh ihor na zaniattiakh z inozemnoii movy u VNZ [Peculiarities of using business games at foreign language classes in higher educational institutions]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu – Scientific Bulletin of Uzhgorod National University*, 30, 125–127 [in Ukrainian].

12. Pyshko, O.L. (2014). Interaktyvni metody navchannia yak sposib rozvytku tvorchykh zdibnosti uchniv na urokakh istorii ta pravoznavstva [Interactive teaching methods as a way of developing students' creative abilities at history and law lessons]. *Narodna osvita – Folk education*, 1(22). Retrieved from http://narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2257 [in Ukrainian].

13. Tsymbal, S.V. (2015). Rolova hra na zaniattiakh anhliiskoi movy yak element komunikatyvnoho pidkhodu do vyvchennia inozemnoii movy [A role play at English classes as an element of the communicative approach to studying a foreign language]. *Aktualni problemy pedahohiky, psykholohii ta profesiinoii osvity – Urgent issues of pedagogy, psychology and vocational education*, 2, 41–48 [in Ukrainian].

14. Matiienko, O.S., Tymoshchuk, N.M., Dovhan, L.I., & Dakaliuk, O.O. (2015). *Tymchasova navchalna prohrama «Inozemna mova» dlia vyshchykh navchalnykh ahrarnykh zakladiv [Temporary educational program "Foreign language" for higher educational institutions]*. Vinnytsia: VNAU [in Ukrainian].

15. Kravets, R. (2017). Vprovadzhennia interaktyvnykh metodiv navchannia u polikulturnii osviti maibutnikh fakhivtsiv ahrarnoi haluzi na zaniattiakh inozemnoii movy [Implementation of interactive teaching methods in the multicultural education of future agrarians at foreign language classes]. *Liudynoznavchi studii: zb. nauk. prats Drohobyskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka – Humanity studios: Journal of scientific papers of Drohobych state pedagogical university named after Ivan Franko*, 4/36, 135–145 [in Ukrainian].

**ANNOTATION
BUSINESS IMITATION-ROLE GAMES AT FOREIGN LANGUAGE CLASSES
IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE ECONOMISTS**

**KRAVETS Ruslan,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Senior Lecturer of the Ukrainian and
Foreign Languages Department,
Vinnytsia National Agrarian University
(Vinnytsia)**

The article deals with the issue of implementing business imitation-role games at foreign language classes in the process of training students at economic higher education institutions. The aspects of forming the professional competence of future economists by means of a foreign language have been considered. It has been noted that the potential of a foreign language is not used thoroughly enough, as teaching of this discipline is not properly correlated with economic disciplines. The existing experience of the English language teaching at non-language faculties has been considered. Advantages of innovative training aimed at satisfying the professional and educational needs of students of economic specialties, development of thinking's associativity, creativity, analytical thinking, initiative, leadership, responsibility, sociability, social activity have been analyzed. The essence of the business imitation-role game as an interactive teaching method, its main purpose and tasks have been revealed. The stages of realizing business imitation-role games in the educational process of HEI have been described. The specificity of group and frontal forms of organizing future economists' training at foreign language classes, constructed on a dialogical basis, has been characterized. The rules for conducting the discussion have been determined. The functions and place of a role play in the forming future economists' professional competence at foreign language classes have been analyzed. The basic pedagogical principles and rules of organizing business imitation-role games have been defined. It has been proved that successful mastering the foreign language is a significant factor in achieving high professional results by future economists.

Keywords: interactive methods, business game, pedagogical process, future economists, professional training, foreign language, economic competencies.

Lit. 15.

**АННОТАЦИЯ
ДЕЛОВЫЕ ИМИТАЦИОННО-РОЛЕВЫЕ ИГРЫ НА ЗАНЯТИЯХ
ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ
БУДУЩИХ ЭКОНОМИСТОВ**

**КРАВЕЦ Руслан Андреевич,
кандидат педагогических наук, старший преподаватель
кафедры украинского и иностранных языков,
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)**

В статье освещены вопросы внедрения деловых имитационно-ролевых игр на занятиях иностранного языка в профессиональной подготовке студентов экономических высших учебных заведений. Рассмотрены аспекты формирования профессиональной компетентности будущих экономистов средствами иностранного

языка. Отмечено, что потенциал иностранного языка не используется в полной мере, поскольку преподавание этой дисциплины недостаточно коррелируется с экономическими дисциплинами. Описан имеющийся опыт преподавания курса английского языка на неязыковых факультетах. Проанализированы преимущества инновационного обучения, которое направлено на удовлетворение профессионально-образовательных потребностей студентов-экономистов, развитие ассоциативности мышления, креативности, аналитичности мышления, инициативности, лидерства, ответственности, коммуникабельности, социальной активности. Раскрыты сущность деловой имитационно-ролевой игры как интерактивного метода обучения, её главная цель и задачи. Представлены этапы реализации деловых имитационно-ролевых игр в учебно-воспитательном процессе УВО. Охарактеризована специфика групповых и фронтальных форм организации профессиональной подготовки будущих экономистов на занятиях иностранного языка во время сообучения, построенного на диалогической основе. Детерминированы правила ведения дискуссии. Проанализированы функции и место ролевой игры в формировании профессиональной компетентности будущих экономистов на занятиях по иностранному языку. Определены основные педагогические принципы и правила проведения деловых имитационно-ролевых игр. Доказано, что успешное овладение иностранным языком является весомым фактором достижения высоких профессиональных результатов будущими экономистами.

Ключевые слова: интерактивные методы обучения, деловая игра, педагогический процесс, будущие экономисты, профессиональная подготовка, иностранный язык, экономические компетенции.

Лит. 15.

Інформація про автора

КРАВЕЦЬ Руслан Андрійович – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри української та іноземних мов, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: krawezj@ukr.net).

KRAVETS Ruslan – Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of the Ukrainian and Foreign Languages Department, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str., e-mail: krawezj@ukr.net).

КРАВЕЦЬ Руслан Андреевич – кандидат педагогических наук, старший преподаватель кафедры украинского и иностранных языков, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: krawezj@ukr.net).

